

Jord og masser - erfaringer fra BT4/Bybanen til Fyllingsdalen

Karl-Magnus Eikeland – Sweco, Landskapsarkitekt

Ingrid M. Wirkola – Bybanen utbygging, Byggeleder

Stein Wikholm - Anleggsgartnermester Wikholm AS, entreprenør

Byggetrinn 4

Sentrum - Fyllingsdalen

Kort om prosjektet

- Bybanens fjerde byggetrinn går mellom Bergen sentrum og Fyllingsdalen.
- Traséen har syv holdeplasser, inkludert underjordisk holdeplass ved Haukeland. I dagsone, med unntak av tunnel Fløen- og Kronstad og gjennom fjellet Løvstakken.
- ca. 9 km lang
- 8 dagsone-entrepriser (forberdende ikke medtatt)
- Linjen åpnet 18.11.22
- Gjenstår fortsatt noe arbeid langs strekket

Jord i BT4

Jord i fokus

Varierende kvalitet tidligere

Mye grøntanlegg

Stort publikumsfokus

Utfordrende plasser

Ulik vegetasjon

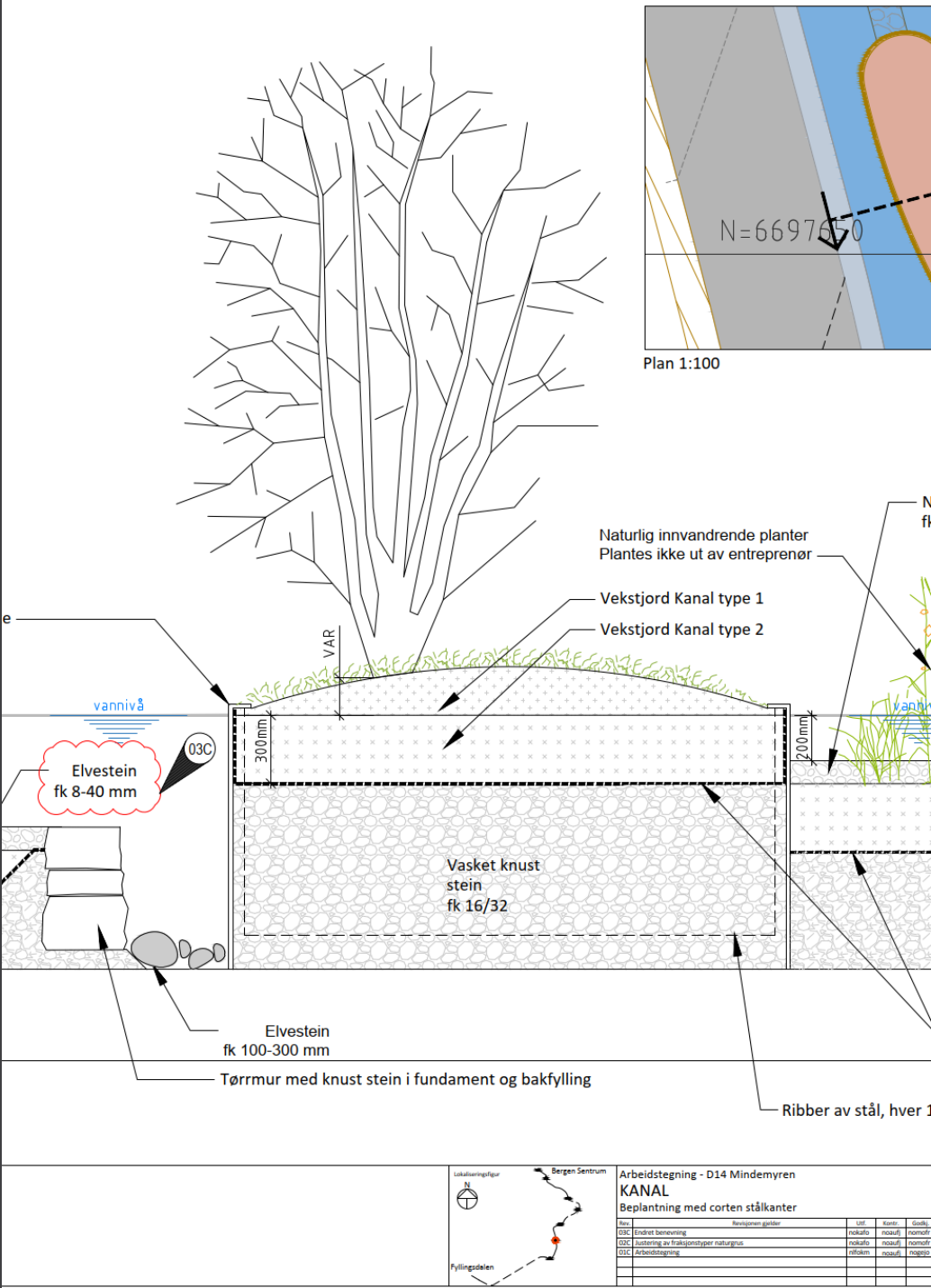

Ulike typer jord

Tilpasset vekststed

Ulike funksjonelle krav

Kvalitet koster

Jord i BT4

Ulike typer jord

Tilpasset vekststed

Ulike funksjonelle krav

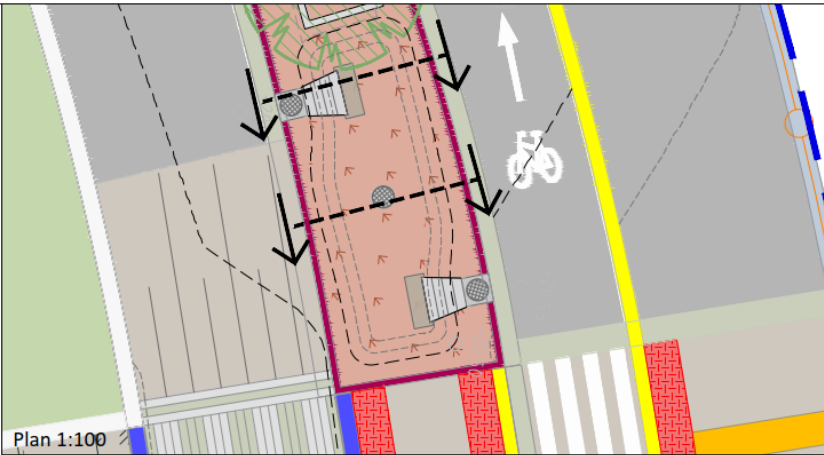
Kvalitet koster

Beskrivelse

Jordtekstur

Ekspertthjelp

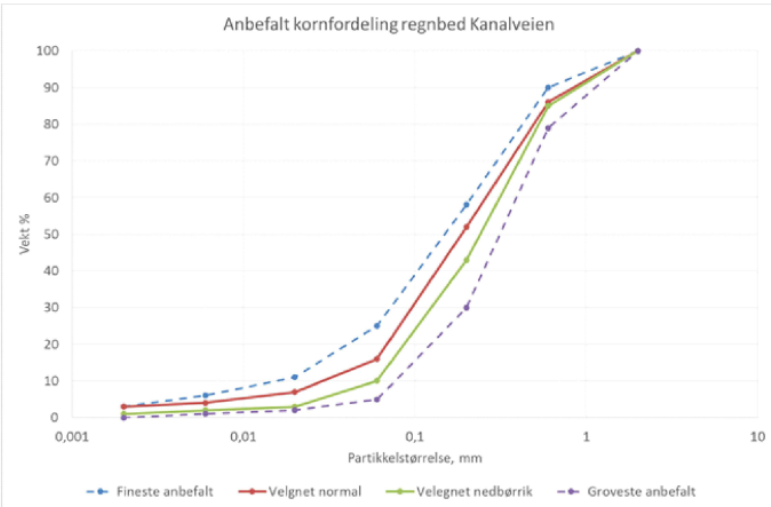
- For å oppnå gode vekstforhold for stauder i regnbed er følgende egenskaper i vekstjorden svært viktige:
- Tilstrekkelig vannlagringsevne til å tåle perioder med lite nedbør, og evne til å transportere unna store vannmengder ved ekstremnedbør
  - Muligheter for rotutvikling i hele dyrkingsmediet
  - Høyere moldinnhold (2-3 % organisk materiale) i topplaget enn i undergrunnsjorda (vanligvis <1 % organisk materiale)
  - Forutsetter periodevis vannmetning i hele konstruksjonen og fritt vann på overflata ved ekstremnedbør
  - Luftfylte porer i topplaget reetableres raskt etter at vannet har trukket ned

Jordtype	Fraktoen, mm	Løst	Vekstjord infiltrationsbed type 2	Vekstjord infiltrationsbed type 1
Største partikkel	mm		20	20
Max. grav av jordmassen	>2	% av massen	20	20
Krav til leir	<0,002	% < 2 mm	1-5	1-5
Idealvordt leir	<0,002	% < 2 mm	2-3	2-3
Krav til leir-stilt	<0,06	% < 2 mm	5-25	5-25
Idealvordt leir-stilt	<0,06	% < 2 mm	10-15	10-15
Organisk materiale (bedektap, korrigert)		% av TS	<1	2-3
pH			5,5-7 (7,5)	
K-AL	mg/100 g		<15	7-30
P-AL	mg/100 g		<7	5-25
Ng-AL	mg/100 g		4-15	6-15**
Na-AL	mg/100 g		<10	<10

*Normen pH er i området 7-7,5 med jorda i tillegg dekket av løst (M) og (S) samt (S) og (S) skulderst.

**Ng-AL har vanninnhold av 0-AL dekket av høyere enn det angitte intervallet

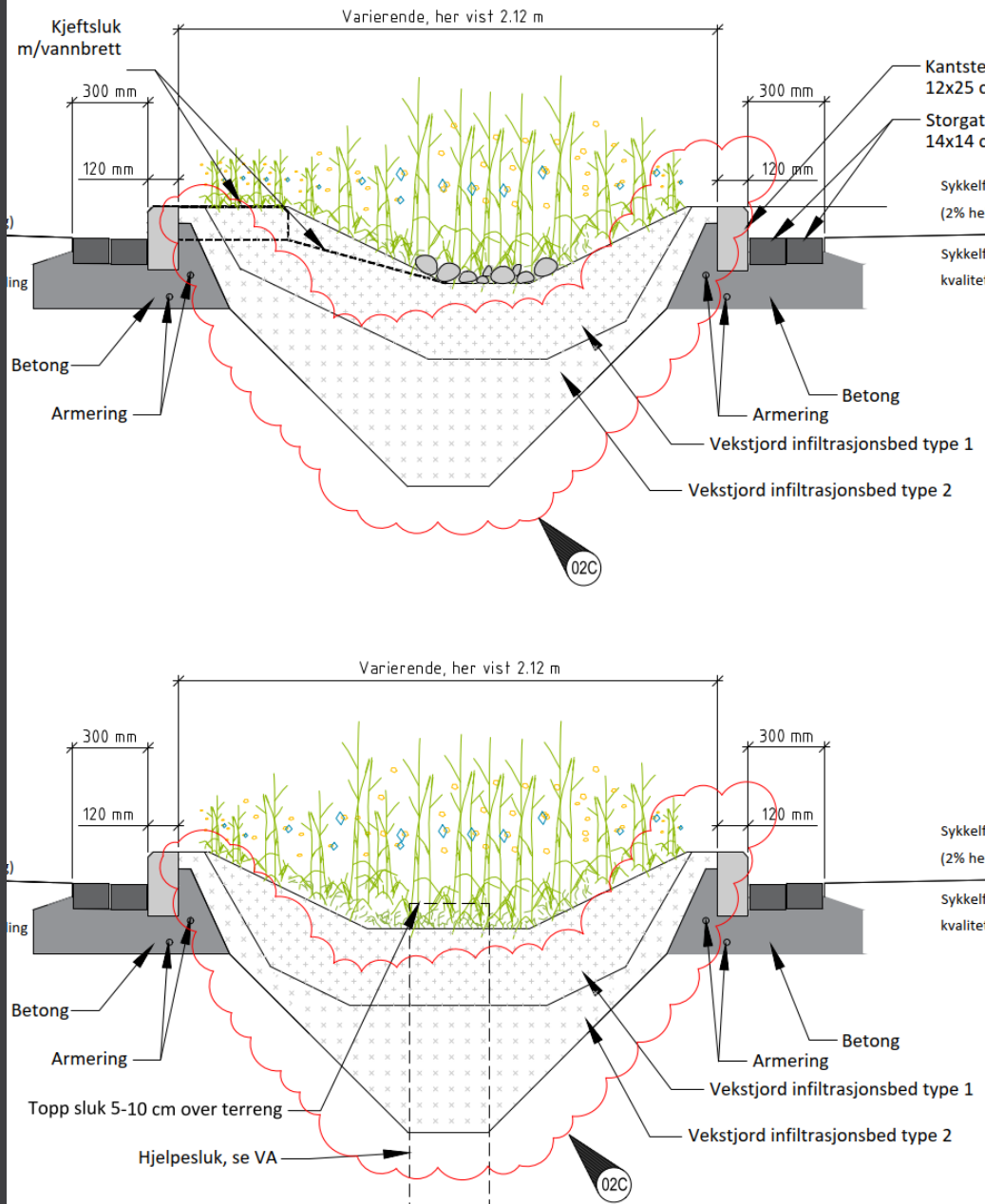
Kornfordelingskurve "velegnet nedbørrik" skal benyttes.

Beskrivelse

Jordtekstur

Ekspert Hjelp

Jord i BT4

Virkeligheten

Endringsvillig

Funksjonen er fast

Jord i BT4

Virkeligheten

Endringsvillig

Funksjonen er fast

Utbygging av Bybanen i Bergen

Erfaring jordleveranser

Byggeleder Landskap
Ingrid Madsen Wirkola
Landskapsingeniør og anleggsgartnermester

Jordleveranse, sikre godt produkt

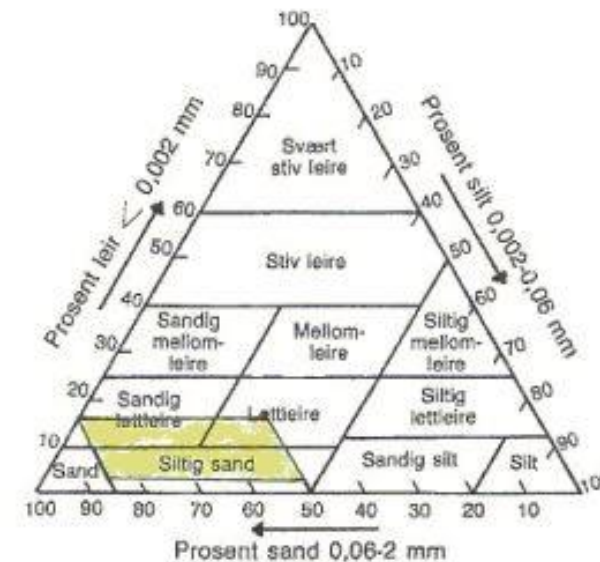
- God kontrakt med tydelig beskrivelse på jordleveranse
- Krevde dokumentasjon og analyser på jorda før levert på anlegget
- Varedeklarasjon, krav i prosess, få har dette

74.44 Innkjøpt vekstjord/anleggsjord

Jordtype	Mineraljord	Anleggsjord moldfattig	Anleggsjord moldholdig
Største partikkel, mm	20		
Største partikkel i jord til plen, mm	10		
Max grus av jordmassen, >2mm	20	20	20
Krav til leir, <0,002mm (%)	2-15	2-15	2-15
Idealverdi leir, <0,002mm (%)	5-12	5-12	5-12
Krav til leir+silt, <0,06mm (%)	15-50	15-50	15-50
Idealverdi leir+silt, <0,06mm (%)	25-40	25-40	25-40
Organisk materiale, % av TS (glødetap, korrigert)	<1	1-3	4-6
pH	5,5-7 (7,5 *)		
K-AL, mg/100g	<15	7-15	15-50
P-AL, mg/100g	<7	5-15	10-30
Mg-AL, mg/100g	4-15	6-15	6-15
Na-AL, mg/100g	<5	<10	<15
*) Dersom pH er i området 7-7,5 må jorda i tillegg deklarerer for løselig Mn og Zn, samt titerbar alkalinitet.			
Bruksområder:			
Mineraljord:	Undergrunnslag		
Anleggsjord moldfattig:	Nedre del av rotsone for trær/busker, ekstensive grasarealer		
Anleggsjord moldholdig:	Øvre del av rotsone for trær/busker, prydeplantefelt, plen		

Figur 74.2 Anbefalt kornfordeling til mineraljord

Kontrakt og forventninger

- Byggherre

- Forventning til leveranse; byggherre har stilt krav
- ønska kvalitet til ferdig produkt; bra produkt med lave driftskostnader
- Sunne planter som dekker godt

- Entreprenør

- Forventning til leveranse – business as usual?
- Møter en byggherre som stiller krav og krever dialog i forkant av leveranse
- Flere gode prosesser frem mot mål
- Dialog, riktig kunnskap i fleire ledd og løysningsorientert entreprenør er veien til suksess
- Mange dyktige entreprenører leverer gode kortreiste produkt

Jordleveranser, ulikt løyst

- I utgangspunktet består plantefelta av tradisjonelle busker, som ikke stiller så store krav.
- Byggherre hadde et ønske om å ta kontroll over kvaliteten, for å utfordre bransjen på jordleveransen
- Det var begrensa med jordmasser fra linjen å gjenbruke
- Flere brukte avgravde jordmasser fra andre utbyggingsområder og blandet i sandmasser for bedre struktur
  - i denne prosessen var det tett dialog mellom
entreprenør – byggeleder - prosjekterende
- Noen kjøpte ferdig blanda jord - varedeklarasjon
- Byggeleder må forholde seg til at entreprenører på ulike entrepriser skal levere på samme premisser

Resultatet - gode prosesser i flere ledd bidrar til solide grøntanlegg

Jord og masser,
erfaringer fra
BT4/Bybanen til
Fyllingsdalen

Sett fra Utførende

Jord og masser, erfaringer fra BT4/Bybanen til Fyllingsdalen

- Stein Wikholm
- Anleggsgartnermester og SDV utdannet
- Prosjektleder for Wikholm as på Bybane Byggetrinn 4 fra november 2017 til april 2023
- 9 Ulike entrepriser

Jord og masser, erfaringer fra BT4/Bybanen til Fyllingsdalen

- Hvor mye jord trengte vi
- Grasbakke 10400m²
- Plen 30174 m²
- Busk felt 9804m²
- Stauder 8500 m²
- Vekst jord kanal 2000 m²
- Jord infiltrasjonsbed 2160 m³
- Samlet behov jord 24795 m³

Jord og masser, erfaringer fra BT4/Bybanen til Fyllingsdalen

- Infiltrasjonsfelt 2160 m³

Jord og masser, erfaringer fra BT4/Bybanen til Fyllingsdalen

- Jord i rot kassetter 425 m³

Jord og masser, erfaringer fra BT4/Bybanen til Fyllingsdalen

Rotvennlig forsterkningslag

City biobed i samarbeid med Norges
jord

Blandet på anlegg med hovedsak av
lokale masser

Kompost fra Mysen

Jord og masser, erfaringer fra BT4/Bybanen til Fyllingsdalen

- Hovedutfordringer
- 7 ulike jord blandinger
- 7 delstrekninger
- 5 ulike hovedentreprenører
- Målsetning fra oss som bedrift all jord lokal og kortreist
- Gjenbruk av jord som allerede var gravd opp eller deponert

- Takk til Tiltakshaver,
Byggeledelse,
Landskapsarkitekt for godt
samarbeid

- For at vi sammen har
prøvd ut mange av
forslagene uten at det har
gått utover humør

Sammen ha vi fått økt
kunnskap og visdom

Takk for oppmerksomheten!

bybanen
utbygging ▼

